

Η Αίγυπτος

Κεφάλαιο 2 – Πολιτισμοί της Εγγύς Ανατολής

2.1 Η χώρα

- **Αίγυπτος:** το βορειοανατολικό τμήμα της Αφρικής, το οποίο διαρρέει ο Νείλος.
- **Ηρόδοτος:** «δώρο του Νείλου» → σπουδαιότητα του ποταμού **Νείλου** για την εξέλιξη της χώρας, την επιβίωση των κατοίκων και την ανάπτυξη πολιτισμού.
- **Χερσόνησος του Σινά** → επαφή με τους λαούς της Ανατολής αλλά και δίοδος των εισβολέων στην Αίγυπτος (Υξώς)

2.2 Οικονομία, κοινωνία & πολιτική οργάνωση

Γεωργία: η βάση της οικονομίας - οργάνωση υπό την επίβλεψη του κράτους

- καλλιεργούσαν σιτάρι, κριθάρι, λινάρι, οπωροφόρα δένδρα, κηπευτικά.
- μάζευαν πάπυρους και λωτούς
- κατασκεύαζαν ένα είδος μπίρας από κριθάρι
- κτηνοτροφία και ψάρεμα στα νερά του Νείλου
- Οικοδόμηση μεγάλων έργων, εξειδικευμένοι τεχνίτες
- Εμπόριο: εξαγωγή πλεονάσματος (δημητριακά, πάπυρος, χρυσός) – εισαγωγή πρώτων υλών (ξυλεία, χαλκός, άργυρος)
- Παροχή υπηρεσιών, διοίκηση: ιερείς, γραφείς, επαγγελματίες στρατιωτικοί.

Λωτός (νούφαρο)

Στους Αιγύπτιους ο λωτός έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στην αρχιτεκτονική, στην κατασκευή κοσμημάτων αλλά είχε επίδραση και στην ποίησή τους και, ακόμα και στη θρησκεία τους όπου ήταν το σύμβολο της μετενσάρκωσης.

Ο πάπυρος φυτρώνει στις όχθες του ποταμού Νείλου

Κατασκευή παπύρου

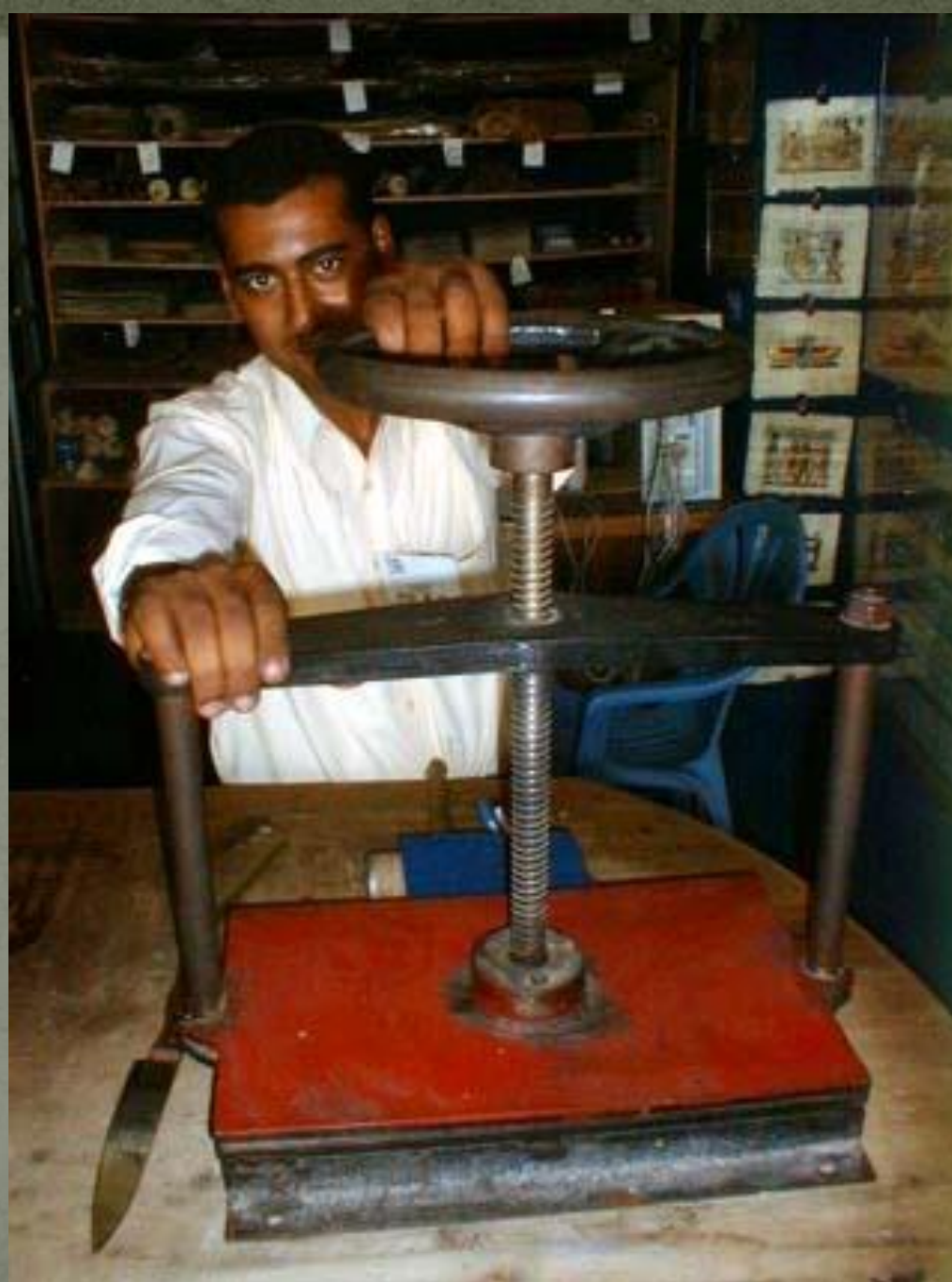

Κοινωνική οργάνωση

- Φαραώ
 - ιερείς
 - ανώτατοι κρατικοί υπάλληλοι, γραφείς = η τάξη των ισχυρών
 - επαγγελματίες στρατιωτικοί στους οποίους ο Φαραώ παραχωρούσε εκτάσεις για καλλιέργεια
 - ελεύθεροι πολίτες (γεωργοί ή τεχνίτες)
 - δούλοι (κρατικοί / ιδιωτικοί – αιχμάλωτοι πολέμων / αγορασμένοι)
-
- Δυνατότητα μεταπήδησης από τη μια τάξη στην άλλη
 - Θεοποίηση του Φαραώ – καθοριστικός ο ρόλος της θρησκείας οργάνωση Κράτους με θεοκρατικό χαρακτήρα.

ΦΑΡΑΩ

ΙΕΡΕΙΣ, ΑΝΩΤΑΤΟΙ
ΚΡΑΤ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ,
ΓΡΑΦΕΙΣ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ (γεωργοί,
τεχνίτες)
ΔΟΥΛΟΙ (ιδιωτικοί / κρατικοί –
αιχμάλωτοι πολέμων ή αγοράζονταν)

2.3 Η ιστορία (περιληπτικά)

- Προϊστορία (5^η χιλιετία π.Χ. – 3000 π.Χ.)
 - Νεολιθικοί οικισμοί,
 - φυλετικές συγκρούσεις,
 - δύο βασίλεια (Άνω και Κάτω Αιγύπτου – συνένωση από τον Μήνη)
- Αρχαίο Βασίλειο (3000 π.Χ. – 2000 π.Χ. πρωτ. Μέμφιδα)
 - Κατασκευή ναών, ανακτόρων, πυραμίδες Γκίζας
- Μέσο Βασίλειο (2000 π.Χ. – 1540 π.Χ. πρωτ. Θήβα)
 - Κατάκτηση από τους Υξώς
- Νέο Βασίλειο (1549 – 1075 π.Χ.)
 - 13^{ος} αι. π.Χ. - Ραμσής Β΄ ο Μέγας
 - Μάχη του Καντές (εναντίον Χετταίων και λαών Μεσοποταμίας)
- Ξένη κατάκτηση (11^{ος} αι. π.Χ. – 333 π.Χ.)
 - Ασσύριοι
 - Πέρσες (525 π.Χ.)
 - Μ. Αλέξανδρος (333 π.Χ.)

2.4 Ο πολιτισμός

- Θρησκεία: πολυθεΐα, πίστη στην μεταθανάτια ζωή
- Γραφή: Ιερογλυφικά, εξειδικευμένοι γραφείς
- Γράμματα: κείμενα σχετικά με τη δράση και τα κατορθώματα των Φαραώ, ελάχιστα λογοτεχνικά έργα
- Επιστήμες: αστρονομία, μαθηματικά – γεωμετρία, ανατομία – ιατρική (καθημερινές ανάγκες)

Θρησκεία

- Αρχικά κάθε πόλη είχε δικό της θεό-προστάτη
- Πολυθεΐα σε όλες τις περιόδους της αιγυπτιακής ιστορίας.
- Οι θεοί με ανθρώπινο σώμα, κεφάλι ζώου.
- Θεοί: Ρα (Ήλιος). Εκπρόσωπός του στη γη ο Φαραώ. Άλλοι θεοί: Όσιρις, Ίσις, Ώρος.
- Ο φαραώ Ακενατών προσπάθησε ανεπιτυχώς να εξαλείψει την πολυθεΐα (αντέδρασε το ιερατείο)
- Πίστη στη ζωή μετά τον θάνατο (αν το σώμα δεν καταστρεφόταν). Γι' αυτόν τον λόγο:
 - ταρρίχευαν τους νεκρούς (μούμιες)
 - τους έθαβαν σε ταφικά μνημεία μαζί με όλα τα σκεύη που τους ήταν απαραίτητα για τη μεταθανάτια ζωή (κατασκευή μεγάλων ταφικών μνημείων, εξαίρετη διακόσμηση, αφάνταστα πλούτη)

Ρα - Ο θεός Ήλιος

Ο πιο σημαντικός θεός
των Αιγυπτίων

Όσιρις

Θεός των νεκρών, άρχοντας
του κάτω κόσμου

Ίσις

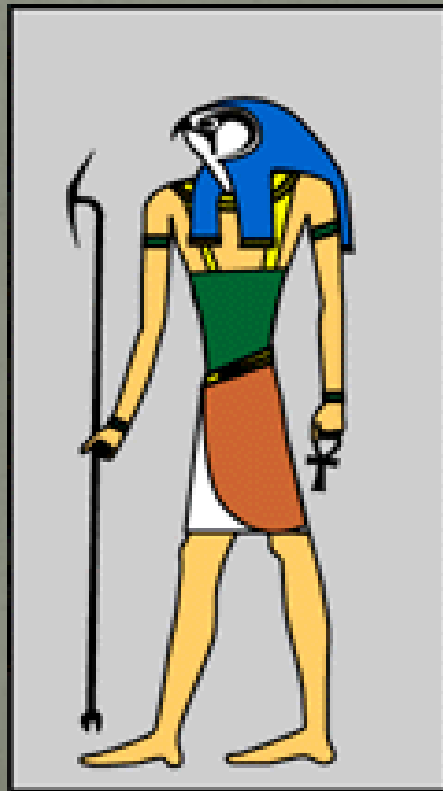
Προστάτιδα των
αδυνάτων και γυναίκα
του Όσιρι.

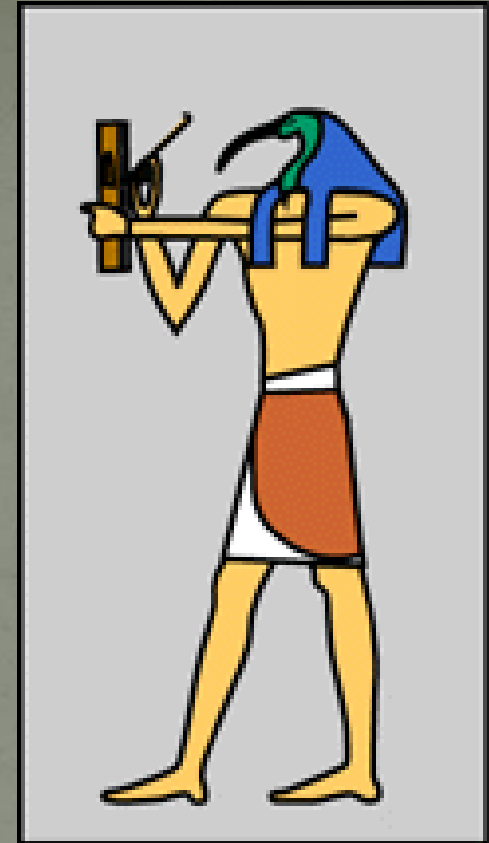

Όρος

Ο θεός του ουρανού

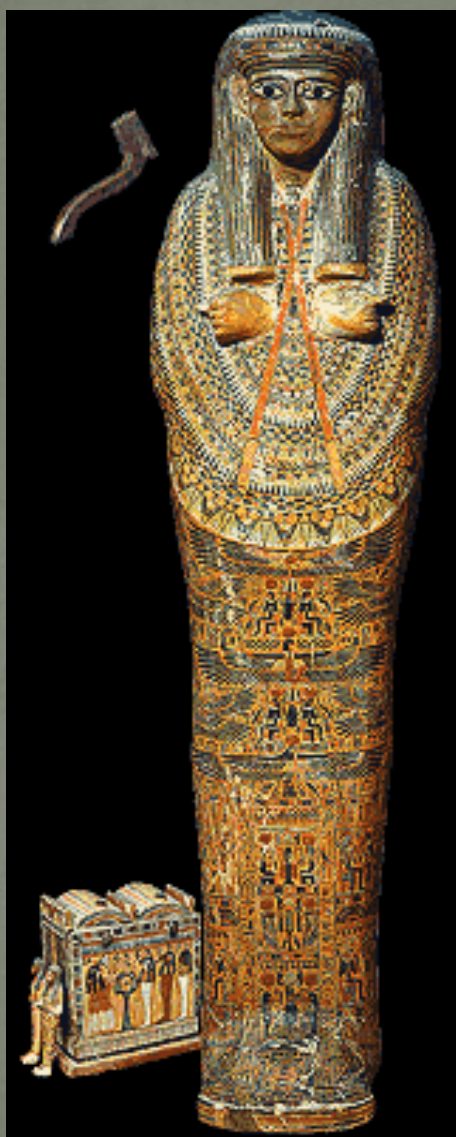
Γιος της Ίσιδας και του
Όσιρι

Θεούθ

Ο θεός των γραμμάτων και
της γνώσης

Ταρύχευση & μούμιες

Μούμια της Κλεοπάτρας της Θήβας

Reconstruction of the face of Queen Tiye (1338 BC), Akhenaten's mother and Tutankhamun's grandmother

Μούμια γυναίκας

Το χρυσό φέρετρο του
Τουταγχαμών είναι φτιαγμένο
από ατόφιο χρυσάφι,
διακοσμημένο με πολύτιμους
και ημιπολύτιμους λίθους και
ζυγίζει 110 κιλά.

Η μάσκα του Τουταγχαμών
είναι και αυτή από ατόφιο
χρυσάφι, διακοσμημένη με
πολύτιμους και ημιπολύτιμους
λίθους και ζυγίζει 11 κιλά.

μούμια γάτας

Γραφή

Ιερογλυφικά: Χαρακτήρες-σύμβολα (από 4^η χιλιετία π.Χ.)

- Η επινόησή τους αποδεικνύει το υψηλό πολιτιστικό επίπεδο της Αιγύπτου.
- Δυσκολία στην εκμάθηση και απόδοση - εξειδίκευση, συνεχή ενασχόληση
- Αποκρυπτογραφήθηκαν το 1822 (Γάλλος Champollion – διάβασε τρίγλωση επιγραφή - Στήλη της Ροζέτας)

Οι γραφείς:

- απλοί πολίτες μπορούσαν να εκπαιδευτούν
- δημόσιοι υπάλληλοι - είχαν κύρος

Τι έκαναν:

- έγραφαν σε παπύρους για τα έργα και τη δράση των Φαραώ
- καθοδηγούσαν τεχνίτες να χαράζουν ανάγλυφα ιερογλυφικά σε τοίχους μνημείων.

Γράμματα

- τα πιο πολλά κείμενα που σώζονται αναφέρονται στη δράση των Φαραώ
- ελάχιστα λογοτεχνικά κείμενα (λίγοι ήξεραν τη γραφή για να τα γράψουν)
- σώζονται: θρησκευτικά, λυρικά ποιήματα, λαϊκές διηγήσεις

Τα γράμματα

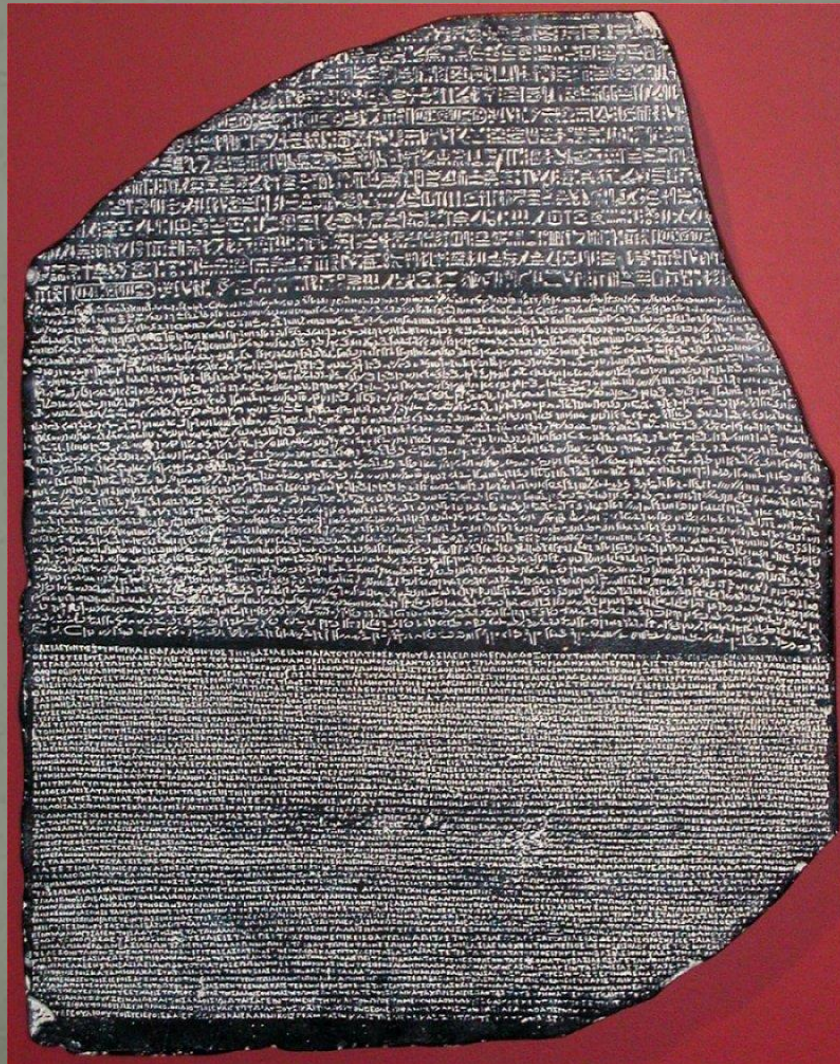
Ιερογλυφική γραφή

Ιερατική γραφή (2600 – 700 π.Χ.)

Η στήλη της Ροζέτας

Επιστήμες

(Εξυπηρέτησαν καθημερινές ανάγκες)

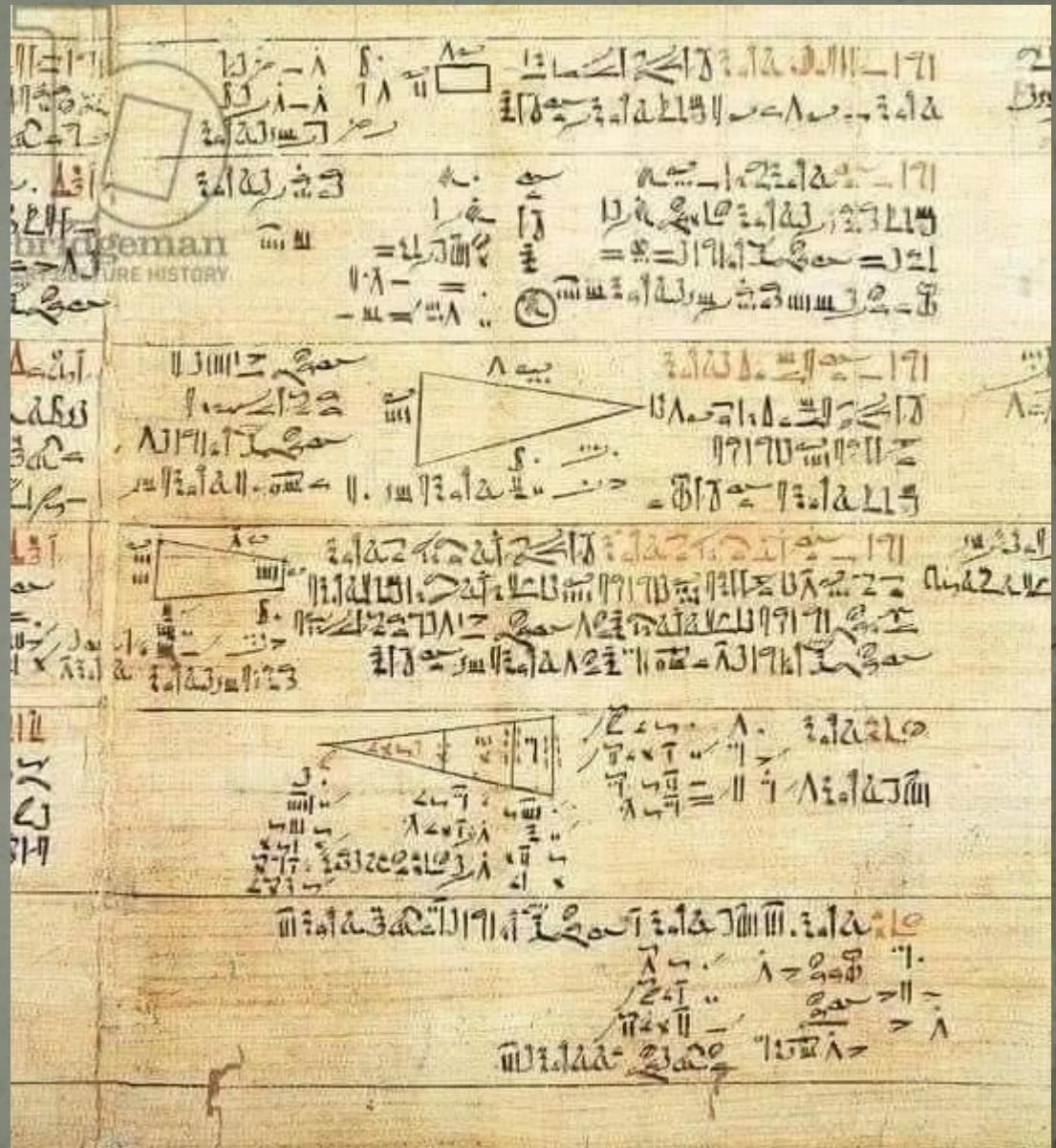
- **Αστρονομία:**
 - Λόγος: η παρακολούθηση πλημμυρών Νείλου, αστεριών.
 - Επιτεύγματα: ημερολόγιο 365 ημερών, χωρισμός του έτους σε μήνες & εβδομάδες, προσδιορισμός ώρας από τη σκιά του ήλιου
- **Γεωμετρία – Μαθηματικά:**
 - Λόγος: μέτρηση εκτάσεων, κατασκευή πυραμίδων
 - Επιτεύγματα: εξελιγμένες μαθηματικές γνώσεις, γνώσεις Γεωμετρίας.
- **Ανατομία, Ιατρική:**
 - Λόγος: η ταρρίχευση των νεκρών έδωσε πολλές γνώσεις
 - Επιτεύγματα: γνώσεις ανατομίας, ιατρικής, διαγνώσεις & θεραπείες, φημισμένοι γιατροί, γνωστοί ακόμη και στον ελληνικό κόσμο.

Πάπυρος με μαθηματικά

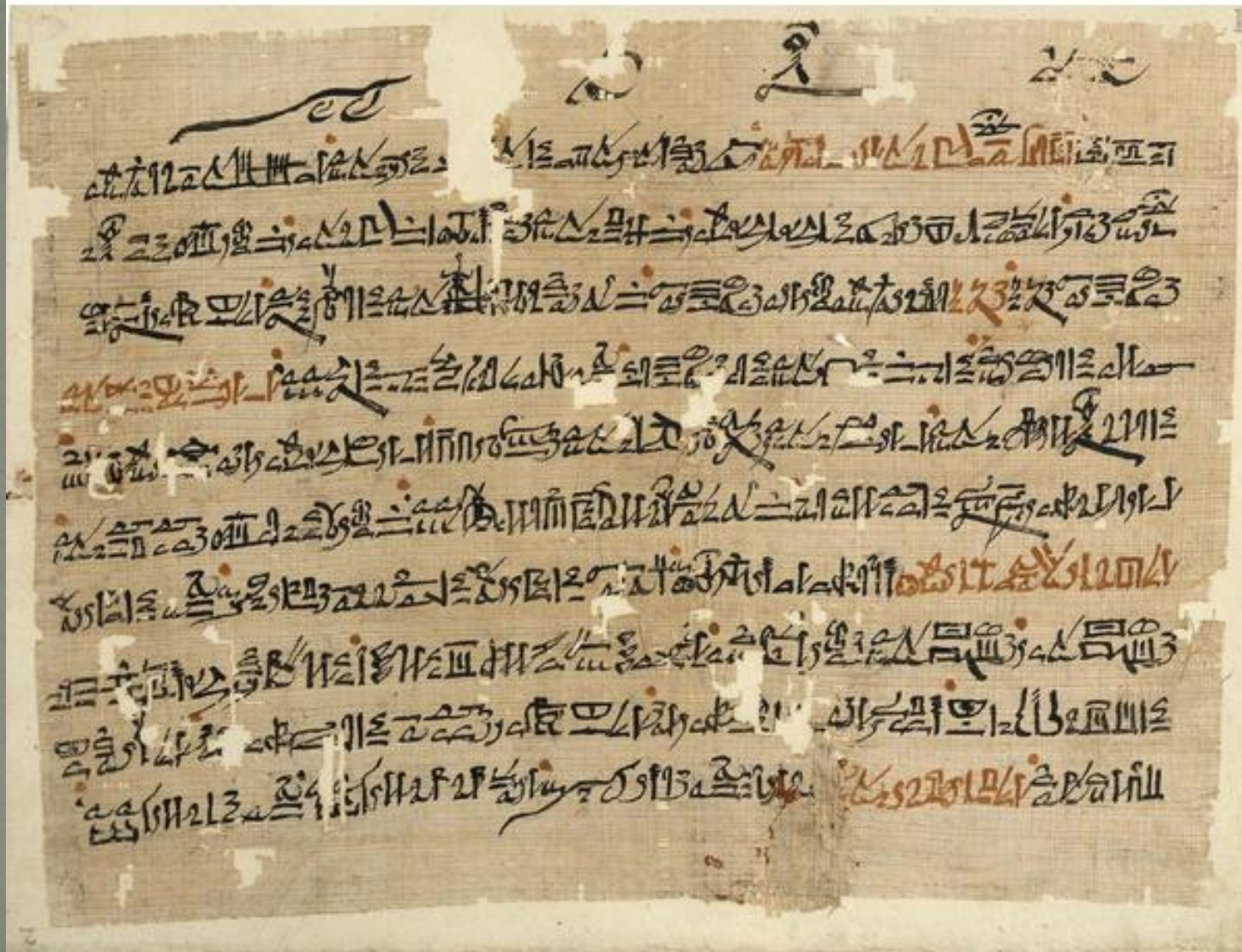

- Όλες οι γνώσεις μας για τα αιγυπτιακά μαθηματικά προέρχονται από έναν πολύ μικρό αριθμό κειμένων - γύρω στα δώδεκα.
- Τα αντικείμενα αυτά περιλαμβάνουν μεθόδους υπολογισμού του ύψους του καταρτιού και του πλάτους του πηδαλίου σε πλοία, του όγκου κυλίνδρων και θεμελίων για πυραμίδες, τον διαμοιρασμό μεγάλων ποσοτήτων σιτηρών σε μικρότερες και τον υπολογισμό της ανταλλακτικής αναλογίας ζύθου και ψωμιού.
- Οι Αιγύπτιοι είχαν καταφέρει επίσης να υπολογίσουν το εμβαδόν του κύκλου, υπολογίζοντας την αξία του «π» στο 3,16 αντί του 3,14 που γνωρίζουμε ότι είναι σήμερα.

- Ο πάπυρος Rhind είναι το πρώτο μαθηματικό κείμενο και η σημαντικότερη πηγή για τα αιγυπτιακά μαθηματικά.
- Αντιγράφηκε γύρω στο 1650 π.Χ. από τον γραφέα Αχμές, προέρχεται όμως από ένα πρωτότυπο που χρονολογείται από το 1850 π.Χ.
- Ο πάπυρος περιλαμβάνει 84 προβλήματα μαζί με τις απαντήσεις τους.
- Είναι γραμμένος στην ιερατική γραφή.
- Φυλάσσεται στο Βρετανικό Μουσείο.

Πάπυρος στον οποίο είναι γραμμένο ποίημα

Τέχνες

Στην υπηρεσία των Φαραώ

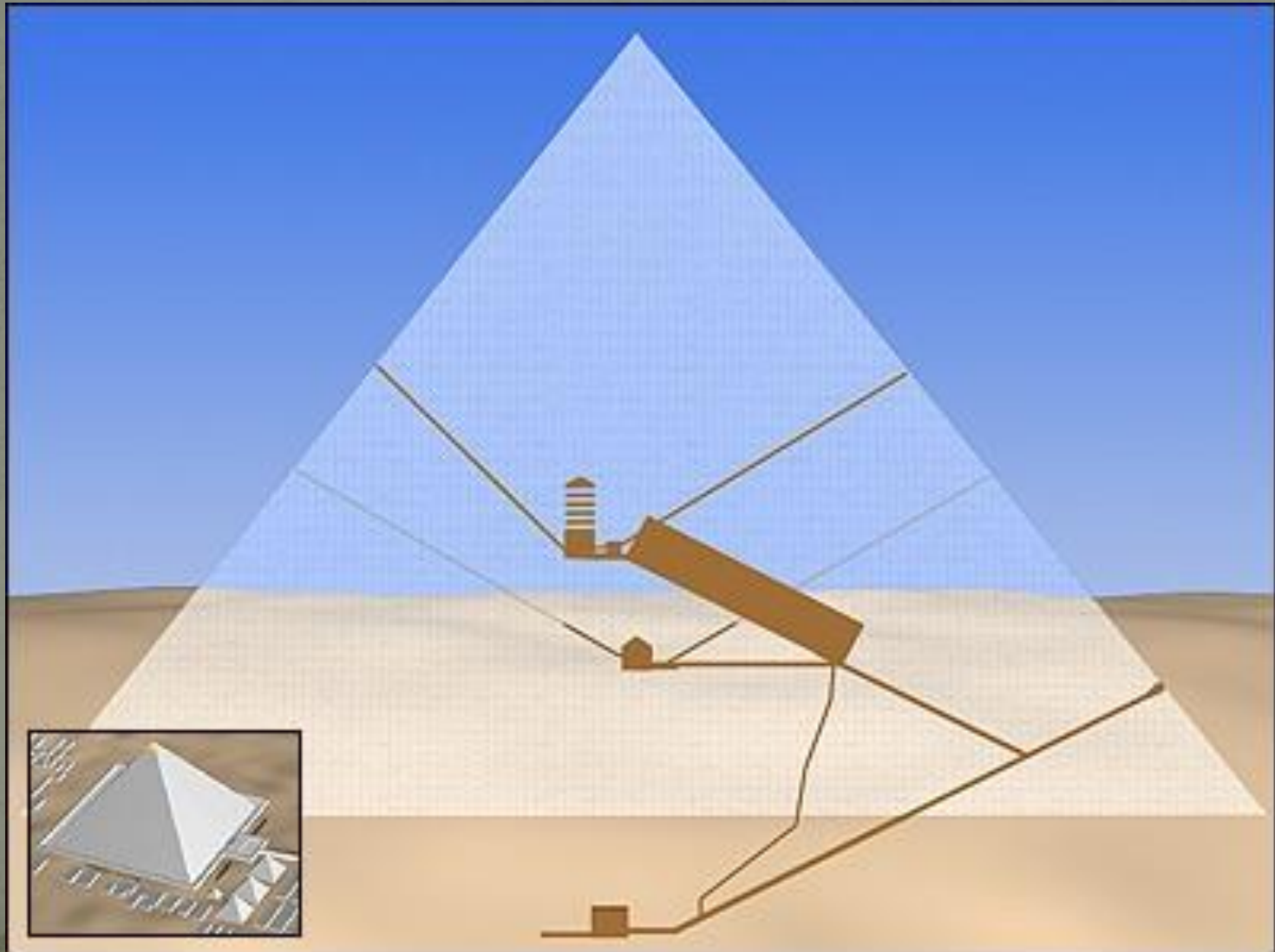
- **Επιβλητικά μνημεία:** (μνημειακού χαρακτήρα)
 - Όγκος: αχανείς εκτάσεις – ανάγκη των ηγεμόνων να επιβληθούν
 - Πυραμίδες στη Γκίζα (Χέοπος, Χεφρίνου, Μυκερίνου)
 - Ναοί (Λούξορ, Καρνάκ) με κίονες
- Ζωγραφικές και ανάγλυφες παραστάσεις στις επιφάνειες ναών και ταφικών μνημείων (απεικόνιζαν τη δράση των φαραώ, αλλά και σκηνές της καθημερινής ζωής).
- Γλυπτική: Αγάλματα (μεγάλων διαστάσεων, αλλά και μικρού μεγέθους)
- Μικροτεχνία: κοσμήματα από μέταλλα, πολύτιμους και ημιπολύτιμους λίθους.

Πυραμίδες

Το εσωτερικό της πυραμίδας

Η πυραμίδα του Χεόπος

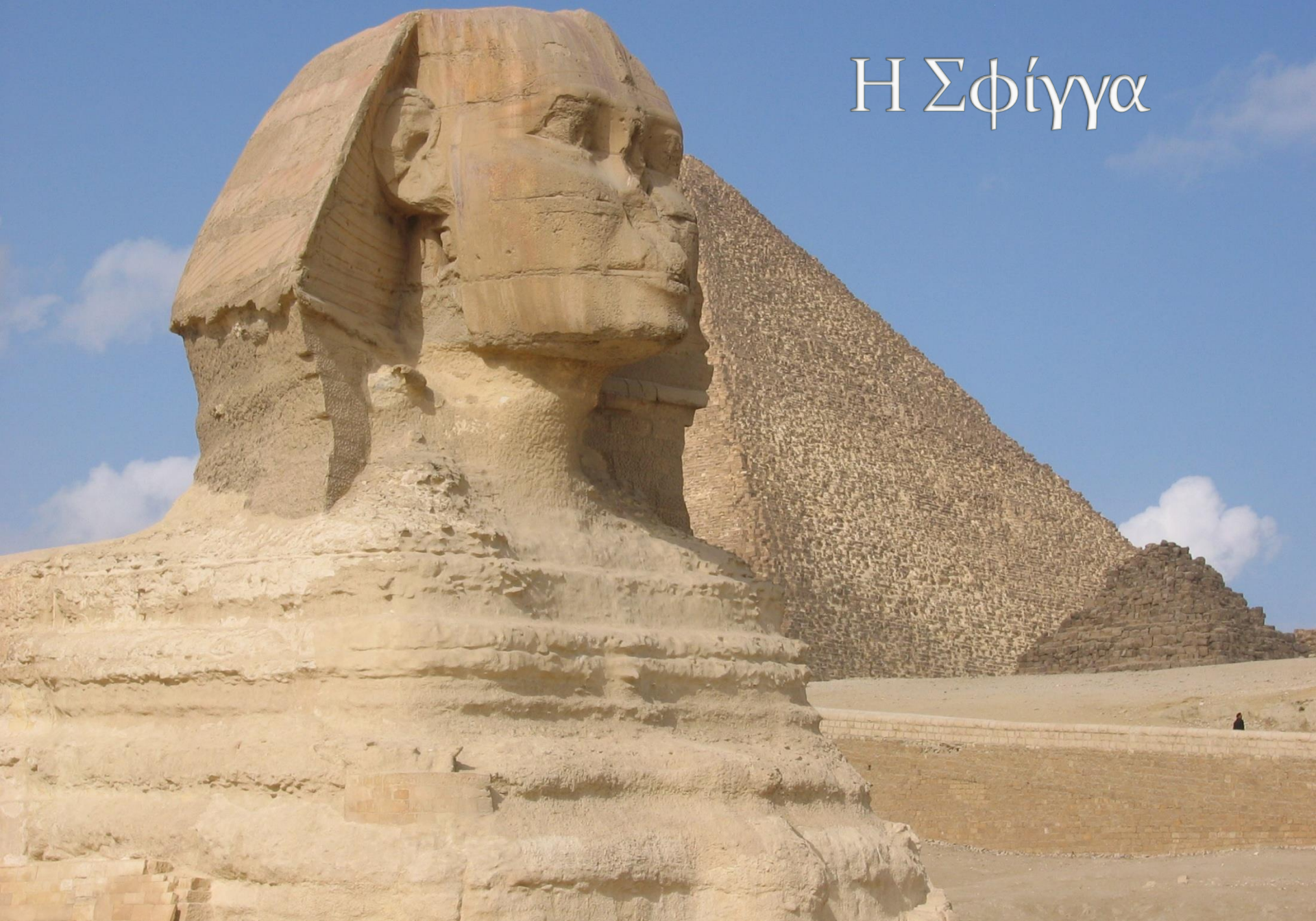
Η πυραμίδα του Χεφρίνος

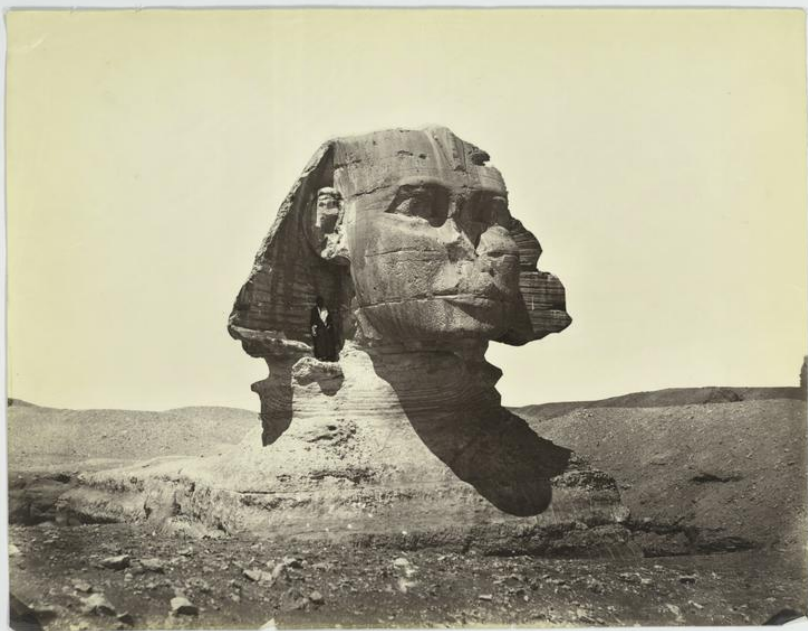

Η πυραμίδα του Μυκερίνου

Η Σφίγγα

Η Σφίγγα πριν και κατά την αναπαλαίωση

1867

1925

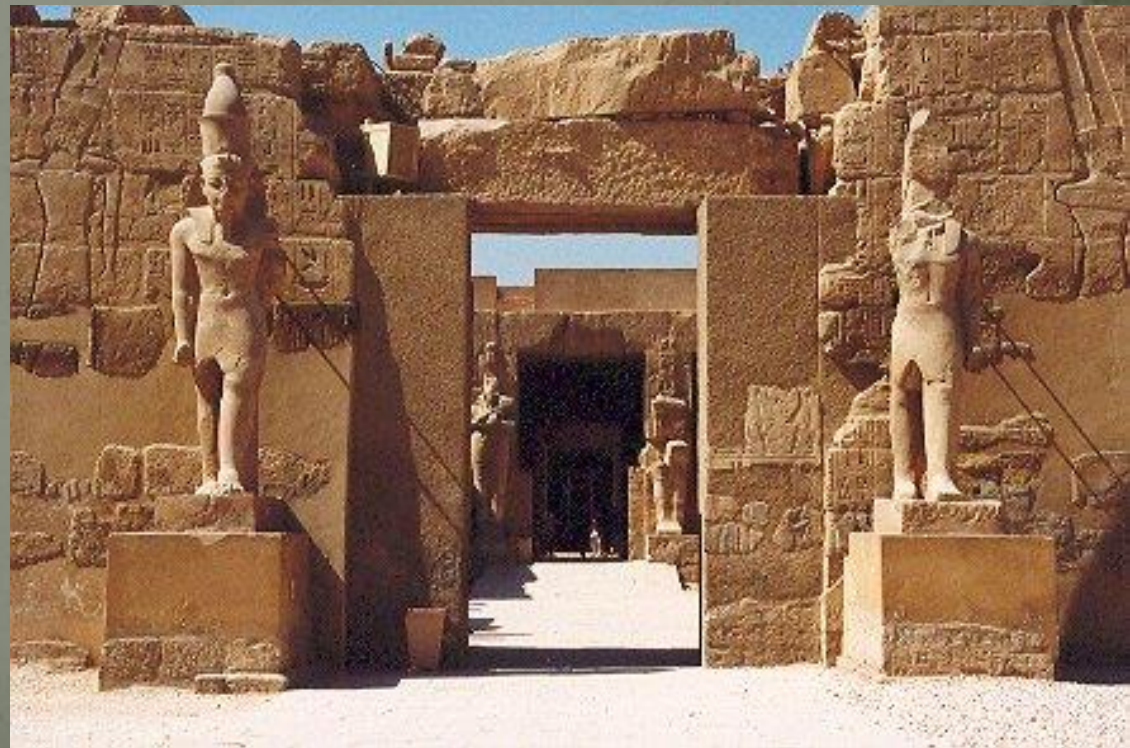
Ναοί

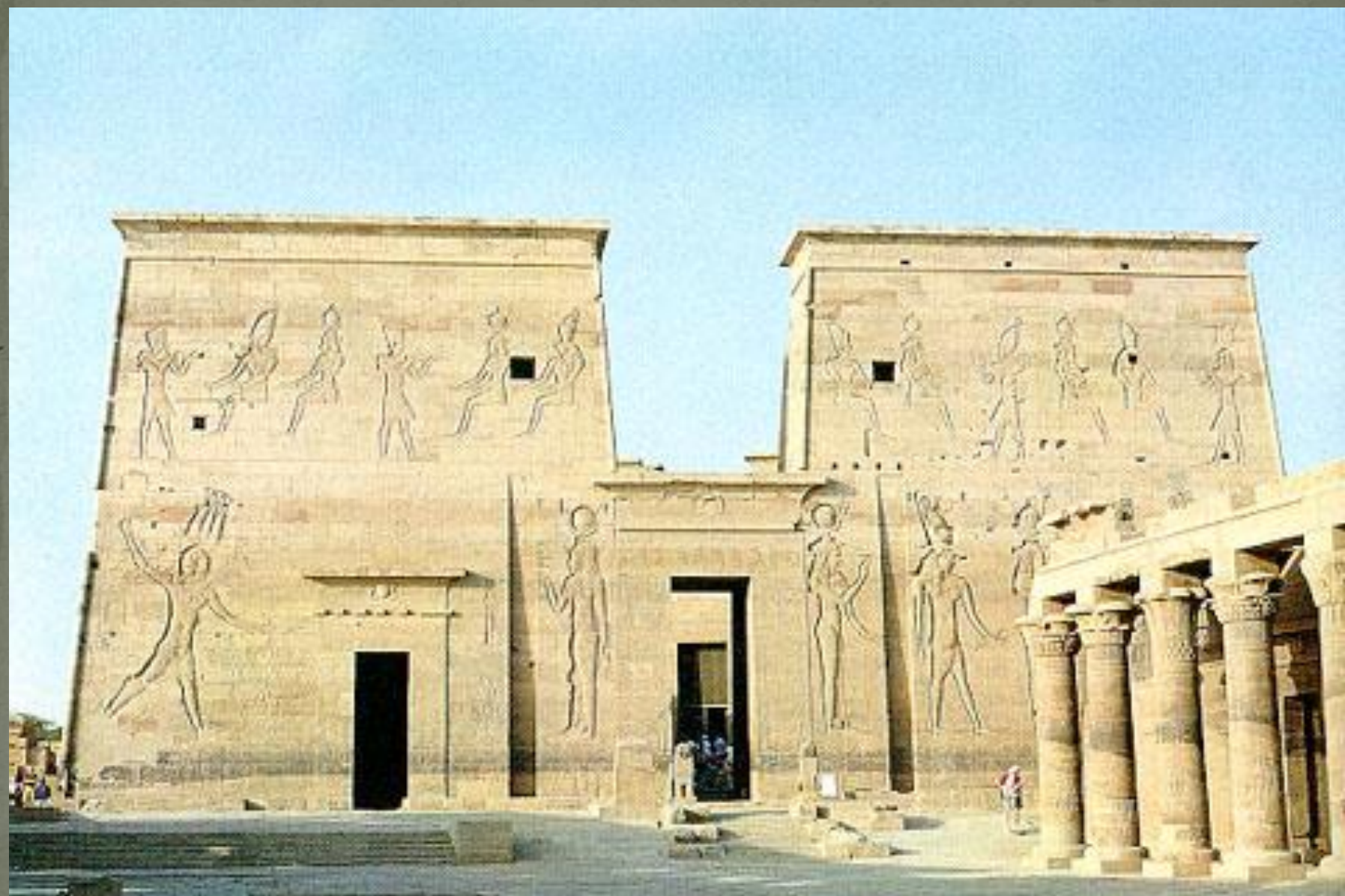
Ναός του Λούξορ

Ναός του Καρνάκ

𓆎𓅓𓏏𓆎

Κοσμήματα

